

Carnaval

door België

Confetti en tradities
Activiteitenboekje voor 8-12 jarigen

BELVUE!
museum

Alaaf!

Joepie, het is krokusvakantie! Dat is de periode wanneer men in België carnaval viert. De krokus is een bloem die symbool staat voor de lente, een nieuw begin. Daarom noemen we de carnavalsvakantie dus ook de krokusvakantie: er zijn grote feesten op straat, mensen zijn verkleed, er is muziek en iedereen is blij omdat de winter voorbij is en het bijna lente is. Dit jaar is het een beetje raar, want in 2021 wordt er in de straten geen carnaval gevierd. Dat verhindert ons gelukkig niet om ons thuis te amuseren met een carnavalsfeest!

Het BELvue museum leert je iedere dag iets bij over een ander carnaval! Elk carnaval is immers anders, met zijn eigen gewoonten en bijzonderheden. Met leuke spelletjes en soms kritische vragen over tradities word je een echte carnaval-kenner. **Print dit boekje thuis af en vul elke dag van de week een pagina in.** Kom ook zeker het BELvue museum bezoeken tijdens de krokusvakantie: je vindt er een prachtig masker in de tentoonstelling over de striptekenaar Comès! En ken je het carnavalspersonage Gille van Binche? Als je goed zoekt, zie je hem in de Belgische objectengalerij van het museum!

Alaaf?

In sommige steden gebruikt men de carnavalsgroet “Alaaf!”. Die traditie komt uit Duitsland. Zeg dus geen hallo op carnaval! Terwijl je groet, breng je de top van je rechterhand naar de linkerkant van je hoofd. Zo lachen de carnavalsvierders een beetje met soldaten, die hun hand naar de rechterkant van hun hoofd brengen.

BELvue!
museum

Paleizenplein, 7. 1000 Brussel.
www.belvue.be

Maandag

Op maandag wordt er in Eupen *Rosenmontag* gevierd. Dat is Duits voor maandag van de rozen! In de middeleeuwen wijdde de paus een gouden roos op de maandag voor het begin van de vasten, vandaar de naam. Op deze dag is er een grote parade met praalwagens (dat is een ander woord voor een mooi versierde wagen in de carnavalstoet) en allemaal verklede mensen.

Aan het hoofd van het carnaval staat er een prins (helaas is er geen prinses 😊). De prins carnaval kreeg op zaterdag van de burgemeester van Eupen de sleutels van de stad, waarover hij de drie dagen van carnaval -zondag, maandag en dinsdag- mag heersen. Nu is hij de baas!

Normaal ziet prins carnaval er veel kleurrijker uit! Kan jij de prins op zijn praalwagen inkleuren?

Je kan de prins gemakkelijk herkennen aan zijn eretekens:

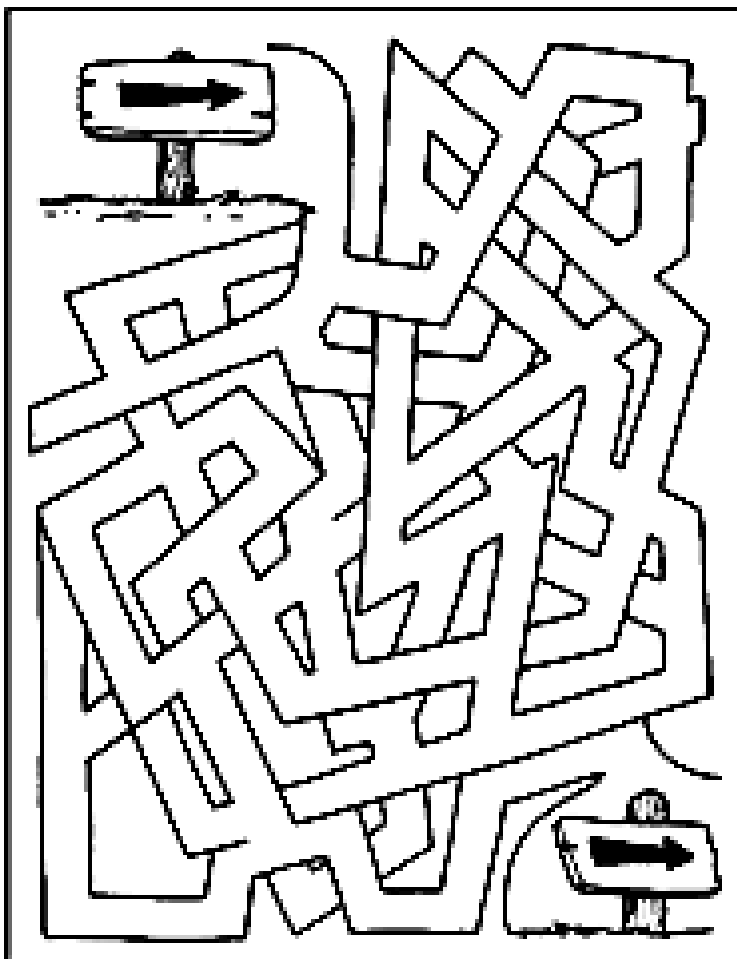
- de staf
- de mantel
- de narrenhoed

In de parade rijdt de praalwagen van de prins helemaal achteraan. Hij deelt snoepgoed en cadeautjes uit aan de mensen die komen kijken. De praalwagens zijn kleurig versierd, vaak met grote poppen erop. Tijdens de optocht trekken ze in een lange stoet door de stad.

Oh nee, de praalwagen is de weg kwijtgeraakt in Eupen! Straks komt hij te laat op de stoet! Help jij hem om de weg door de stad te vinden?

Dinsdag

Het bekendste carnaval in België is waarschijnlijk dat van Binche. Het staat zelfs op de lijst van werelderfgoed van UNESCO, de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur! Vette dinsdag (in het Frans: *Mardi gras*) is de belangrijkste dag van het carnaval in Binche: dan dragen de Gilles hun bekende kostuum!

Kan jij alle onderdelen van het kostuum van de Gille van Binche aanduiden op de tekening?

- Hemd dat is opgevuld met stro
- 150 tekeningen van sterren, leeuwen en kronen
- Riem uit gele en rode wol met belletjes aan, die de lente wakker rinkelen
- Witte linten
- Witte kraag met kant
- Hoed met struisvogelveren
- Houten klompen waarmee de Gilles op de straten stampen om de winter weg te jagen
- Mand met bloedappelsienen die ze naar de toeschouwers gooien

De Gilles beginnen dinsdagochtend al heel vroeg met hun ritueel: Gille nodigt zijn beste vrienden uit in zijn huis terwijl hij zijn kostuum aantrekt en zijn pak wordt opgevuld met stro. De mensen drinken champagne en eten oesters. Daarna trekt Gille van huis naar huis om de andere Gilles op te halen. Dat noemen ze in het Frans de *ramassage*. Zo verplaatst de hele stoet zich voort door de straten van Binche.

Op de ochtend van Vette Dinsdag draagt de Gille ook zijn beroemde masker om naar het stadhuis te gaan. Het is gemaakt van was en heeft een groene bril, een snor, een sik en bakkebaarden.

Met dat masker hebben alle Gilles hetzelfde gezicht: het symboliseert dat ze allemaal gelijk zijn. In zijn hand heeft de Gille een *ramon*. Dat is Frans voor een bundeltje van takken. Wanneer een Gille onderweg een voorbijganger wil begroeten, gooit hij zijn *ramon* naar deze persoon. Niet laten vallen hé!

De Gilles van Binche zijn de meest bekende Gilles, maar je vindt ze ook op andere carnavals in België, zoals in Nijvel, La Louvière, Aalst of Charleroi. Als je door de gangen van het BELvue museum loopt, kom je Gille ook wel eens tegen!

In Binche mogen alleen mannen die minstens 5 jaar in Binche wonen zich als Gille verkleden, want dat is de traditie. Meisjes mogen zich wel verkleden als Harlekijn of Pierrot (dat zijn andere bekende personages op het carnaval daar) maar alleen voordat ze in de puberteit zijn. Als de meisjes te groot worden, mogen ze niet meer meedoen.

De maskers van de Gilles zijn allemaal hetzelfde en hebben een wit gezicht. De samenleving bestaat uit verschillende mensen met verschillende huidskleuren. Zou het beter zijn als er verschillende maskers zijn die de diversiteit in de maatschappij tonen?

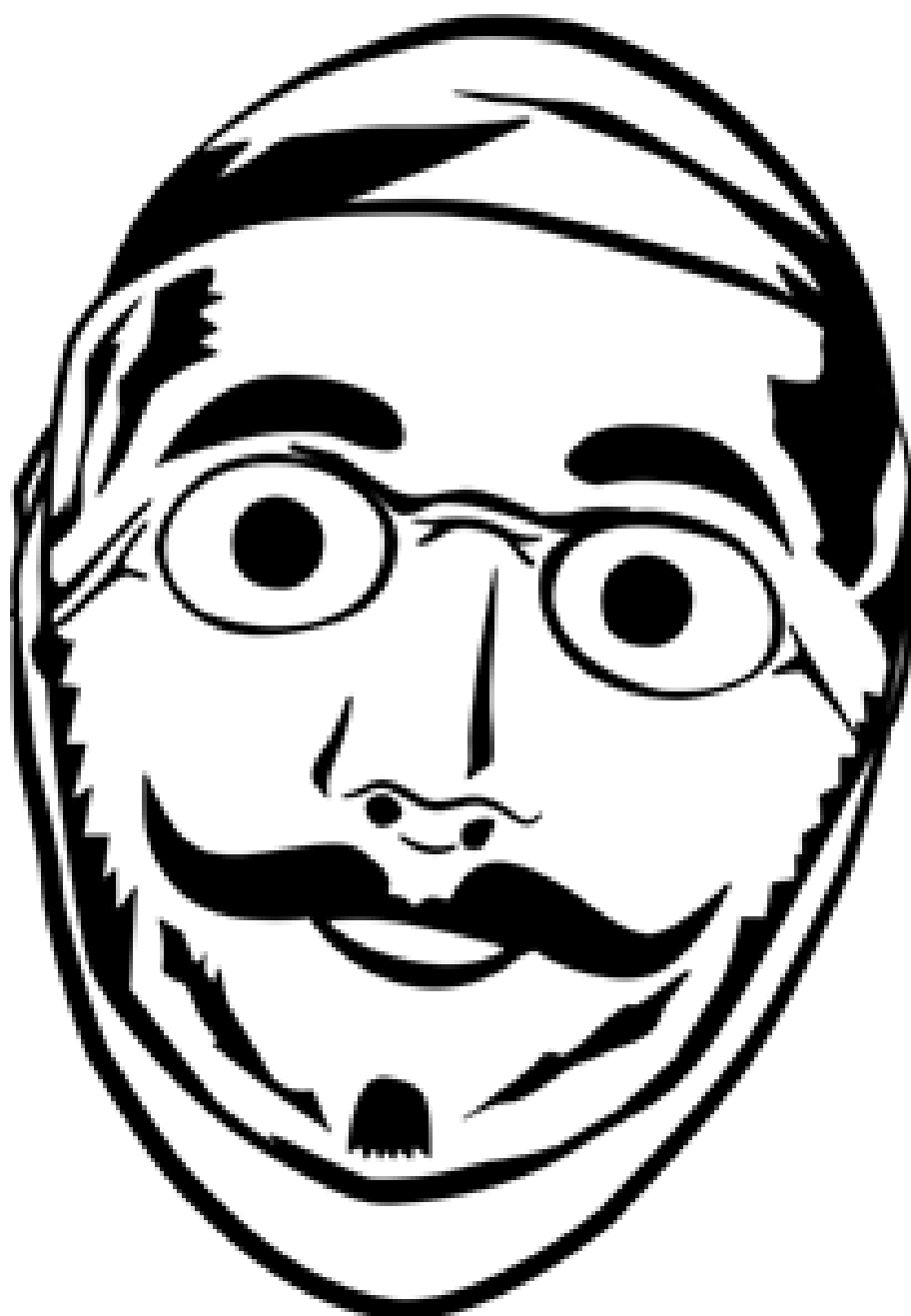
Wat vroeger wel acceptabel was, is het daarom vandaag niet. Tradities kunnen evolueren en zich aanpassen aan een moderne samenleving. Wat vind jij van tradities? Moeten we tradities soms aanpassen? Vind je dat iedereen zich als Gille mag verkleden? Of zijn tradities belangrijk en moeten we ze zo lang mogelijk bewaren zonder ze te veranderen?

.....

.....

.....

 Dit masker van Gille mist wat kleur! Kleur jij hem in? Je kan hem een groene bril geven, of hem zo kleurrijk maken als je wil!

Woensdag

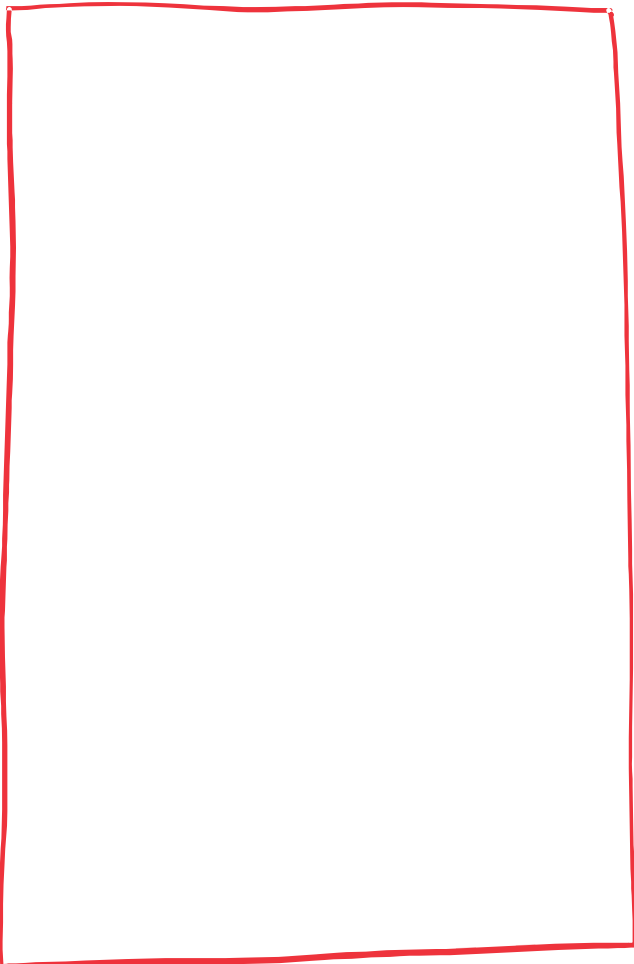
In Vlaanderen is het bekendste carnaval ongetwijfeld dat van Aalst (in het dialect uitgesproken als 'Oilst'). Op zondag is er een grote parade met praalwagens en wordt er gelachen met allerlei bekende mensen en serieuze onderwerpen. Alle praalwagens vormen samen een kleurrijke en feestelijke stoet door de straten. Maandenlang hebben de carnavalsgroepen zich voorbereid, eindelijk mogen ze hun harde werk tonen aan de buitenwereld.

Op maandag wordt het feest voortgezet met de Ajuinworp. Dan worden er vanaf het stadhuis duizenden snoepjes in de vorm van ajuinen naar de mensen gegooid. Eentje ervan is de gouden ajuin, een juweeltje dat iedereen wilt vangen!

Waarom ajuinen? De inwoners van Aalst, Aalstenaars, krijgen de bijnaam 'Ajoinen' omdat er in de 19e eeuw heel veel ajuinen werden geteeld in de stad.

In verschillende steden wandelen er op carnaval reuzen door de straten. Aalst is de woonplaats van het reuzenkoppel Iwein en Lauretta. Ze zijn gekleed als middeleeuwse ridder en jonkvrouw.

Dinsdag is de dag van de 'Voil Jeanetten': mannen die zich verkleden als vrouwen met gekleurde pruiken en een oude lampenkap op hun hoofd, een kinderkoets, kapotte paraplu en haring in een vogelkooi lopen dan door de straten. Ze zien er dus heel gek uit!

Kan je je er al iets bij inbeelden? Teken hiernaast jouw creatie!

Sommigen vinden de naam 'Voil Jeannetten' een belediging, het wordt soms gebruikt als scheldwoord.

Kan jij een nieuwe naam bedenken voor deze gekke figuur?

.....

Het carnaval van Aalst komt de laatste jaren in het nieuws omdat sommige praalwagens bepaalde religies belachelijk maakten of spotten met het uiterlijk van mensen van een andere origine dan die van hun. Verschillende mensen en organisaties vinden dit ongepast en racistisch. Het carnaval van Aalst stond net als dat van Binche op de lijst van het UNESCO cultureel erfgoed, maar nadat Aalst kritiek kreeg van de organisatie wilden ze zelf van de lijst geschrapt worden. Zij vinden de vrije meningsuiting immers heel belangrijk: je mag alles zeggen wat je wilt en over alles mag een grapje gemaakt worden. Volgens de carnavalsvierders moet je het allemaal niet zo serieus nemen op carnaval.

Wat vind jij? Mag er met alles gelachen worden? Wat als dit sommige mensen kwetst?

.....

.....

.....

Donderdag

In Malmedy vieren ze de *Cwarmê*. Dat is de Waalse naam van het carnaval daar dat wel 500 jaar oud is! Vijftien gemaskerde personages spelen de hoofdrol tijdens dit carnavalsfeest en elk personage heeft een eigen opdracht. Het bekendste personage is de *Haguète* die een masker draagt met struisvogelveren.

De *Haguètes* hebben een houten grijptang vast, waarmee ze de toeschouwers proberen vangen. Dat vindt iedereen heel grappig hahaha! Als je gevangen bent, moet je heel lief sorry zeggen, en dan laat de *Haguète* je weer vrij.

Tijdens het carnaval in Malmedy wordt er alleen in het Waals dialect gesproken. Ook alle liedjes worden in het Waals gezongen! Spreek jij thuis een dialect? Welk?

.....

Hoe zou jij je graag verkleden op carnaval? Geef de clown maar een gezichtje en teken de rest van zijn verkleedkleden!

Vrijdag

In Oostende worden er een prins én een prinses carnaval gekroond die de sleutel van de stad krijgen. Tijdens dit carnaval aan de zee is er onder andere de 'cimateirestoet', dat is een tocht met lampionnen, gevolgd door de Kloeffeworp. De Kloeffeworp lijkt wel wat op de Ajuinworp van Aalst, alleen wordt er hier niet met ajuinen maar met klompen (of kloefjes) gegoid! Dat zijn kleine snoepjes in de vorm van een klompje. Wie het gouden klompje vangt is de winnaar!

We mogen ook zeker het beroemde *Bal du Rat Mort* (Frans voor het bal van de dode rat) niet vergeten. Dat is een gemaskerd bal waarbij iedereen verkleed is. De naam komt van een café in Parijs genaamd 'Le rat mort' dat de oprichters van het bal eens bezochten. Op het einde van het bal wordt er een verkleedwedstrijd gehouden: de persoon die het best verkleed is, wint een prijs! Alles wat er verdiend wordt, gaat naar het goede doel.

Het idee voor het bal kwam onder andere van de Belgische schilder James Ensor. Hij woonde in Oostende en zijn ouders hadden er een souvenirwinkel waar ook maskers verkocht werden. Ensor schilderde vaak mensen met maskers. Hieronder zie je zijn schilderij 'Mijn portret omringd door maskers'. Zie je de schilder, in het midden van het schilderij?

Voor Ensor hadden deze maskers een belangrijke betekenis: normaal gezien kan je je gezicht verbergen achter een masker, maar in de wereld van Ensor toonden de maskers het échte karakter van de mensen die ze dragen, en kunnen ze slechte eigenschappen onthullen.

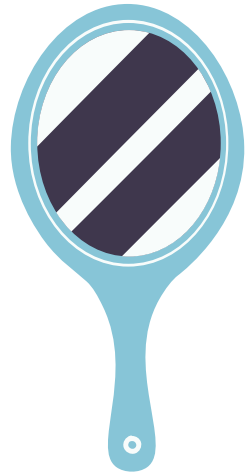
James Ensor - Mijn portret omringd door maskers- 1899

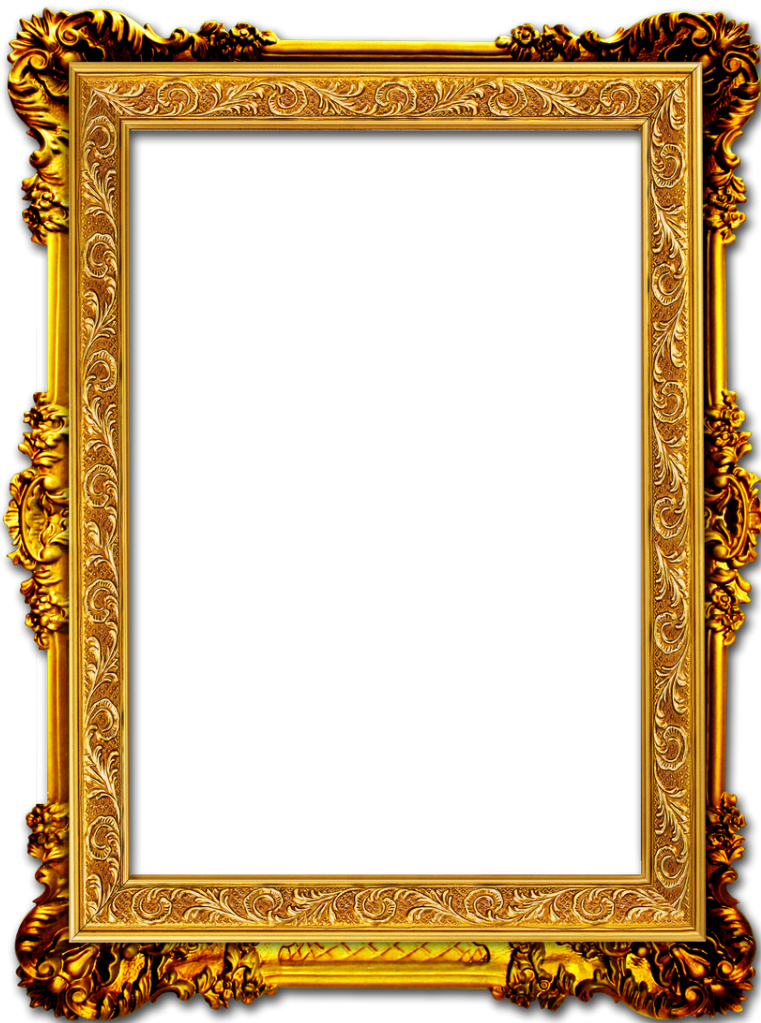
Ik zie ik zie wat jij niet ziet...

- Een rode hoed •
- Een heel lange neus •
- 3 schedels •
- Een boze kat •
- Gele bloemetjes •

James Ensor schilderde de mensen om hem heen op een karikaturale manier. Een karikatuur is een humoristische voorstelling van een persoon waarbij de meest kenmerkende trekken sterk overdreven worden. Dat wordt vaak gedaan op carnaval!

Maak eens een karikatuur van jezelf! Ga voor de spiegel zitten en teken jezelf op een gekke manier: bijvoorbeeld met grote ogen, een gigantische mond en een gekke pruik.

Niet alleen de schilder Ensor was fan van maskers. In het BELvue vind je een prachtig Venetiaans masker van leer. Het masker heet 'Stilte, de stomme jongleur', naar het hoofdpersonage uit de stripverhalen van Comès genaamd Stilte.

Zaterdag

Ook in Stavelot, in de provincie Luik, wordt carnaval uitbundig gevierd! Het carnaval krijgt daar de naam *Laetare*, dat is Latijn voor 'verheug je'. Er wordt gevierd dat de vastentijd halfweg is en het bijna Pasen is.

De bekendste figuur van Laetare is de *Blanc Moussi*, dat is Waals dialect voor 'wit dragend'. De *Blancs Moussis* dragen een wit gewaad en een masker met een lange rode neus. Alleen mannen kunnen *Blanc Moussi* worden, helaas vrouwen niet. Ze dragen ook een stok met daaraan een opgeblazen varkensblaas en gooien met confetti! Dansend en lachend plagen ze de mensen op de straat.

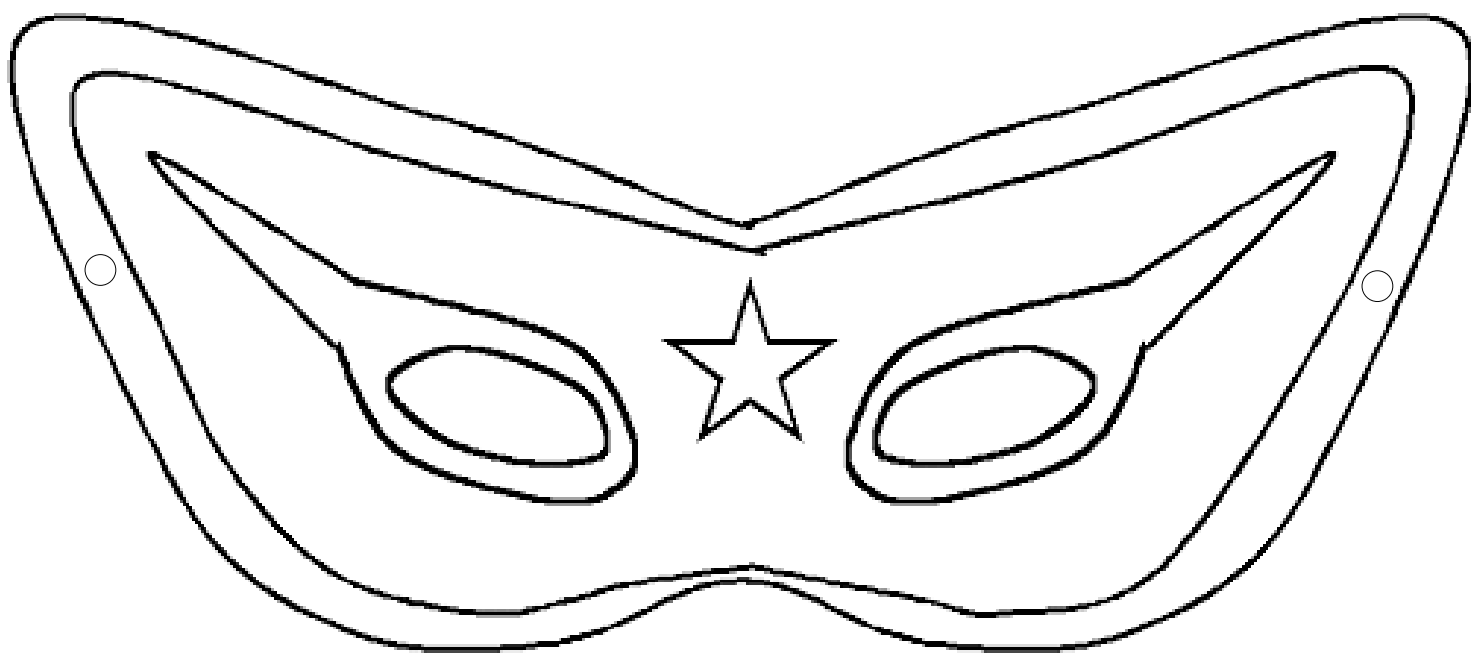

Men zegt dat deze traditie uit de middeleeuwen komt. Toen vond de Prins-Bisschop dat geestelijken (je weet wel, pastoors enzo) niet mochten meedoen aan de feesten van het volk. Als ze dat wel deden, werden ze gestraft! Als reactie besloot het volk hiermee te spotten door de geestelijken –die er niet bij mochten zijn– na te apen in hun witte kledij en kap. Later voegden ze aan hun outfit het gekke masker met de lange rode neus toe.

Heb jij al een masker voor carnaval? Je kan ook je eigen masker maken!

- Stap 1: kleur het masker hieronder in met kleurpotloden, stiften, verf, ... Helemaal zoals jij dat wilt!
- Stap 2: knip het masker uit.
- Stap 3: Heb je nog andere versiering in huis? Je kan er veren, stickers, glitter op plakken!
- Stap 4: maak met je schaar 2 gaatjes in het masker. Bind daardoor een touwtje of rekker. Kijk eerst even na of het touwtje lang genoeg is om rond je hoofd te passen!

De Laetare van Stavelot is ook heel bekend vanwege de grote hoeveelheden confetti waar de carnavalvierders mee gooien. De laatste jaren stellen mensen zich hier vragen bij: het is niet gemakkelijk om dit allemaal weer op te ruimen, dus vaak blijft er veel confetti liggen op de straten. Dat is niet goed voor het milieu.

Wat vind jij daarvan? Moeten er strenge regels zijn om het milieu te beschermen of is het belangrijker om plezier te kunnen maken zonder al te veel regels?

.....

.....

Ken jij een alternatief voor confetti? Met wat zouden we dan kunnen gooien?

.....

.....

Zondag

 Zo, nu je alles weet over de verschillende carnavalstradities in België, kan je vast wel de juiste personages linken aan de juiste stad!

Aalst •
Binche •
Eupen •
Malmedy •
Oostende •
Stavelot •

 Vind jij alle woorden in de woordzoeker?

Carnaval – Prins- Praalwagen – Stavelot – Reus – Rosenmontag – Stoet – Masker – Verkleed – Ajuin – Binche – Ensor – Feest

M	A	S	K	E	R	A	Q	O	F	V	H
P	R	K	O	B	I	N	C	H	E	S	H
C	R	O	J	C	S	W	A	P	P	T	F
P	A	I	S	Q	B	U	J	S	R	A	E
W	M	R	N	E	I	N	U	T	K	V	E
E	K	S	N	S	N	B	I	O	D	E	S
N	N	R	G	A	I	M	N	E	T	L	T
H	H	S	E	U	V	L	O	T	R	O	E
T	D	X	O	U	M	A	Z	N	L	T	T
E	Y	Q	Q	R	S	H	L	S	T	B	L
P	R	A	A	L	W	A	G	E	N	A	N
G	L	C	V	E	R	K	L	E	E	D	G

Knutsel je eigen carnaval versiering!

Wat heb je nodig?

- Gekleurd papier

Tip: als je dat niet hebt, kan je ook oude kranten gebruiken.

- Een schaar
- Lijm of plakband

Hoe begin je eraan?

- Knip van allerlei kleuren papier heel veel strookjes van ongeveer 5cm breed en 20 cm lang.
- Neem één van de strookjes en maak er een rondje van. Plak het zo vast met lijm of plakband.
- Pak een volgend strookje en steek het door het rondje dat je net maakte. Maak nu ook van je tweede strookje een rondje en plak het zo vast.
- Ga zo door tot je een lange slinger hebt! Je kan deze ophangen in het huis.

Zoek de 10 verschillen!

Je eigen Harlekijn of clown knutselen?

Heb je oude houten lepels die je wil recyclen? Probeer dan eens je eigen carnavalpersonnages te maken!

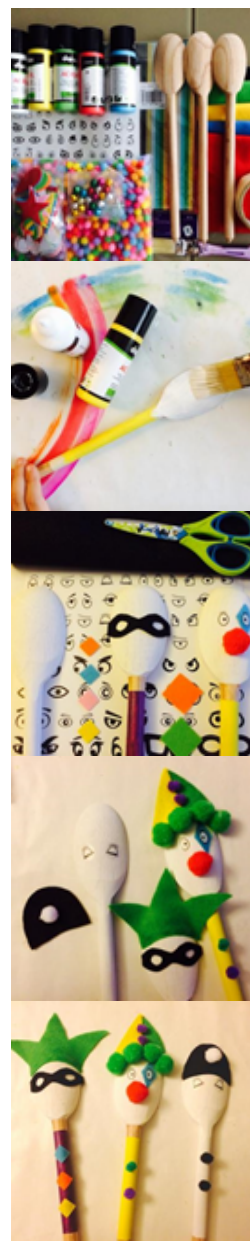
Wat heb je nodig ?

- Houten lepels
- Verf en een penseel
- Gekleurd papier
- Potloden
- Ducttape
- Schaar
- (Super)lijm
- Andere versiering die je nog hebt liggen: vilt, oogjes, pompons, belletjes, ...

Hoe begin je eraan?

- We gaan de bovenkant van de lepel schilderen. Plak daarom een stuk ducttape om het gebied dat we gaan schilderen af te bakenen: bijvoorbeeld in de helft van de lepel.
- Schilder de steel van de lepel voor het lichaam van de clown, en het ronde deel van de lepel voor het gezicht. Je kan hiervoor 2 verschillende kleuren gebruiken.
- Als de verf gedroogd is, kan je het gezicht beginnen versieren: oogjes opplakken of schilderen, een masker knippen uit gekleurd papier, een mondje uitknippen of tekenen, een rode neus maken uit papier of pompons, ...
- Maak een hoedje van gekleurd papier of vilt. Knip de vorm die je wilt uit en plak deze op de lepel.
- Kleed je figuurtje mooi aan! Versier de steel van de lepel met pompons of figuurtjes die je uitknipt uit het gekleurde papier of vilt.

Bron: www.teteamodeler.com/marionnettes-cuillieres-en-bois

Tijd om je geheugen te trainen met memory!

- Knip alle kaartjes uit.
- Schud alle kaartjes en leg ze met de achterkant (België) naar boven op tafel.
- De eerste speler mag nu twee kaartjes omdraaien! Als het dezelfde kaartjes zijn dan mag de speler de kaartjes houden. De speler die twee dezelfde kaartjes om heeft gedraaid mag nog een keer.
- Zijn ze niet hetzelfde, dan worden de kaartjes weer afgedekt op tafel neergelegd (probeer de plaats van deze kaartjes te onthouden).
- De volgende speler is nu aan de beurt.
- Het spel memory is afgelopen wanneer alle kaartjes op zijn. Diegene met de meeste setjes heeft het spel memory gewonnen.

